

A szupermarket lerombolása

Dario Fo, kortárs olasz drámaíró *Nem fizetünk, nem fizetünk!* című politikai komédiáját mutatta be az egri Gárdonyi Géza Színház a József Attila Színházzal együttműködve (fordítás: Nyerges László). Az olasz szerző művei nem közismertek hazánkban. Annak ellenére, hogy Fo született színházi ember és a munkásság érdekeinek elszánt híve. A darabírás nem íróasztali papirmunka, nem dramaturgiai házi feladat számára; helyettei élnek, dialógusai természetesen kapcsolódnak egymáshoz, a legreménytelenebb szöveghelyzetből is győztesen vezeti ki színészeit. Mindennek magától értetődőnek kellene lennie. Sajnos, magyar színpadon ritkaságszámba megy a jól megírt mű, lassan már azt is elfelejtjük, mi fán terem az ilyesmi.

Dario Fo majd másfél évtizeddel ezelőtt született műve rokonszenvesen elkötelezett és még rokonszenvesebben elkeseredett alkotás. A hagyomány és az avantgard teljes dramaturgiai fegyverzetének felvonultatásával mutatja be a modern munkásszótly sanyarú helyzetét, fizikai és ideológiai elnyomódását. A hősöknek teljesen igazuk van, amikor láznak kapitalista szipolyozók ellen — a

darabban ezt úgy teszik, hogy nem fizetnek a szupermarketben, azaz kisajátítják a kisajátítókat —, harcmódoruk mégis szomorúan kicsinyes és főként sikertelen. Mintha a nagyságrendet tévesztenék el. Forradalmi elődeik a Bastille-t rombolták le, ők csak az élelmisszerboltig jutnak el. A harc eredménye meggyőzően kiábrándító: a szupermarketet kifosztó asszonyok csak otthon döbbennek rá, míg a silányságokat zsákmányoltak: kutyakonzervert, madáreledelt, továbbá mélyhűtött nyúlfejeket. A komédia ezek után nem egyéb, mint a rablott holmik körüli csel-vígjáték. A rendőrség keresi a tolvajokat, a lopott holmikat. Az asszonyok ruhájuk alá gyúrik a cuccokat, így terhesnek látszanak, ezzel megtévesztik a hatóságot, na meg ostoba férjeiket. Dario Fo eredeti színpadi ötlettel megduplázza az intézkedő hatóságot. Kétféle rendőrt szerepeltet: egyet, aki azonosul a szegényekkel, sőt oly mértékben bírálja a rendszert, hogy még a lázadókon is túlsz — és egy másikat, aki küllemében hasonlít az elsőhöz, csak éppen annak ellenkezője, a megtorlás korlátlan végrehajtója. Amikor a káosz teljessé válik, a szereplők össze-vissza rohangálnak, miként a régi olasz vígjátékokban, valamint megjelenik a színen az abszurd komédiák elmaradhatatlan kelléke, a koporsó, a szekrényben hullalaplul, és már senki sem tudja, hogy ki kicsoda, ekkor a szerző néhány mondattal mindent helyre tesz. A várt csattanós poén helyett — és ez a mű újdonsága — elégikus befejezést kapunk: semmi nem oldotta meg a lázadás által, a feszültségek csipetnyit sem enyhültek.

A József Attila Színház és az egri Gárdonyi Géza Színház közös produkcióját Gali László rendezte. Az előadás nyers és kihívó. Legfőbb erénye: nem enged teret az úgynevezett népi kedélyességnek; neveltető komédiát látunk, kacagunk is eleget, kivált a mélyhűtött nyúlfejekben. Vidámságunk rettegéssel teli: ki tudja, mikor fanyalodunk rá mi is efféle eledelekre. Az előadás leghálásabb szerepét Ujréti László kapta, egyszemélyben kétféle rendőr, hullaszállító és néhány mondat erejéig apa is. Ízléssel, kellemesen „hossa a figurákat”. Nagyon jók a női szereplők. Szabó Éva és Borbás Gabriella mindent elmondanak a munkásfeleségek modern, sokrétű kiszolgáltatottságáról. Ebben az előadásban övék a főszerep, Horváth Sándor és Zsolnay András figyelemre méltó igyekezettel végszavaznak nekik.

Ételét reméli

lopja az ember:
szait s az életét —
ellenkező neműt,
lán.

lecsupaszítva
az asztalon,
bukdácsolva.
ott legű odvában

kabátban,

ja ugyanazon oldalán
kdácsol,
tűlfelén.
y alatt
résztvétel hangan
gi mondatot:

ha,

1937. JÚNIUS 12.

Élet és Irodalom 31. évf. 1937

24. A. 12. n.